

Gatvės meno atsiradimas

Pirmieji sienų piešiniai atsirado urvuose dar prieš tūkstančius metų. Vėliau senovės romėnai ir graikai rašė savo vardus bei didingus eilėraščius ant pastatų sienų. Manoma, jog šiuolaikinis gatvės menas atsirado Filadelfijos mieste šeštajame praeito amžiaus dešimtmetyje, o to paties dešimtmečio pabaigoje išpopuliarėjo Niujorko mieste. Ši naujojo meno pakraipa suklestėjo septyniasdešimtaisiais, kai žmonės pradėjo rašyti savo vardus, *grotazymes* visame mieste. Važiuojant traukiniu septintojo dešimtmečio viduryje būdavo sunku įžiūrėti vaizdą, esantį už lango, nes traukinių langai buvo nupurkšti dažais, dar žinomais kaip „šedevrai“.

Anksčiau žmonės, kurie piešė gatvės meno piešinius, priklausydavo gatvės gaujoms, kurios savo piešiniais ant pastatų žymėdavo jiems priklausančią teritoriją. Jie dirbdavo grupėse, vadinamose „šutvėse“, o savo veiklą įvardijo kaip rašinėjimą. Žodis „grafitis“ pirmą kartą buvo pavartotas *The New York Times* naujienlaiškio rašytojo Normano Mailerio. Ankstyvajame septinto amžiaus dešimtmetyje Niujorko mieste esančios meno galerijos pradėjo pirkti gatvės meno piešinius. Kaip bebūtų, tuo pačiu metu gatvės rašinėjimas pradėtas laikyti meno forma, o ne tik rašymo stiliumi, o tuometinis Niujorko miesto meras, Džonas Lindsay, viešai pripažino, jog Pirmasis pasaulinis karas kilo būtent dėl šios meno pakraipos. Aštunto dešimtmečio pabaigoje viešai piešti „grafičius“ ant traukinių ir pabėgti nesučiuptam tapo daug sunkiau, ir dėl šios priežasties dauguma žinomų gatvės meno dailininkų prieglobstį savo meninei kūrybai rado ant pastatų stogų ar ant storos drobės.

Diskusijos, ar gatvės menas yra meno pakraipa, ar vandalizmo išraiška, nesibaigia. Peter Vallone, Niujorko miesto tarybos narys, mano, jog grafičiai, kuriems yra išduotas leidimas, gali būti meno apraiška, bet jei piešiniai atsiranda ant kitų žmonių nuosavybės- tai nusikaltimas. Jis neseniai sakė, jog turi žinutę visiems vandalams: „Jūsų išraiškos laisvė baigiasi ten, kur prasideda kitų žmonių turtas.“ Kita vertus, Berlyne įsikūrusios grupės „Susigražinkite savo miestą“ narys Feliksas sako, kad menininkai bando įtikinti visuomenę ir spaudą, kad gatvės menas simbolizuoja laisvę ir suteikia miestui gyvybės.

Dešimtmečius gatvės menas buvo laikomas galimybe išpopuliarėti. Jean-Michel Basquiat, prieš išgarsėdamas aštuntajame dešimtmetyje, užsiėmė gatvės menu septintajame dešimtmetyje. Frenchman Blek le Rat ir britų menininkas Banksy sulaukė tarptautinio pripažinimo už trafaretus, kurie dažnai turėjo politinę ar humoristinę reikšmę. Banksio darbai buvo nupirkti už daugiau nei 100000 svarų. Taigi gatvės menas šiuo metu yra pilną nešantis verslas.

Eva Šlikaitė Ila kl.